

RemissvarDatum
2026-09-02Diarienummer
KV 2026-16333

Arbetsmarknadsdepartementet

Tolkavgift och förbud mot barntolkning (SOU 2026:23)

Er beteckning: A2026/00510

Kriminalvården har tagit del av betänkandet och har inga synpunkter när det gäller förslaget att införa ett förbud mot barntolkning. När det gäller förslaget att införa en tolkavgift konstaterar dock Kriminalvården att det saknas närmare överväganden avseende myndighetens verksamhet och lämpligheten i att låta samtliga ärenden hos myndigheten omfattas av förslaget. Kriminalvården anser att flera av skälen som i betänkandet bedöms utgöra hinder mot tolkavgift inom vissa andra verksamheter även gör sig gällande för Kriminalvårdens verksamhet.

Kriminalvårdens ärendehandläggning mot enskilda

I betänkandet konstateras att ärenden och mål om tvångsvård, förvar och uppsikt är mycket ingripande för enskildas frihet och person, och därför föreslås att tolkavgift inte ska tas ut i sådana ärenden och mål. Kriminalvården hanterar varje dag ett stort antal ärenden om enskildas rättigheter och skyldigheter, utöver exemplet om särskilda utslussningsåtgärder som anges i betänkandet. Myndighetens ärendetyper är till sin karaktär generellt sett ingripande för enskildas frihet och person, och därför bör av rättssäkerhetsskäl övervägas att låta samtliga ärenden inom Kriminalvården omfattas av motsvarande undantag som föreslås för tvångsvård, förvar eller uppsikt.

Några ärendekategorier som hanteras av Kriminalvården är emellertid särskilt ingripande mot enskilda och lämpligheten av att dessa ska omfattas av förslaget kan i högre grad ifrågasättas. Det rör sig t.ex. om beslut om verkställighet enligt lagen (2025:1053) om verkställighet av fängelsestraff med elektronisk övervakning samt beslut om upphävande av sådana beslut. Därutöver fattar Kriminalvården beslut om disciplinära åtgärder gentemot intagna i anstalt och dömda i frivård. Ytterst kan beslut i sådana ärenden innebära att en intagens villkorliga frigivning skjuts upp, och beslut i ärenden om uppskjuten villkorlig frigivning medför ett förlängt frihetsberövande i anstalt. I detta sammanhang vill Kriminalvården också påpeka att det i de Europeiska fängelsereglerna, artikel 59 e, anges att intagna som anklagas för disciplinära förseelser ska medges kostnadsfri tillgång till tolk om de inte förstår eller talar det språk som används under prövningen. En rätt till kostnadsfri tolk för intagna finns även i Nelson Mandela-reglerna, se t.ex. artikel 41.3.

I betänkandet föreslås vidare att tolkavgift inte ska tas ut när tolk används vid straffrättsliga förfaranden. Kriminalvårdens personutredningsverksamhet uppvisar likheter med och skulle kunna sägas vara en del av sådana förfaranden. Frågan om tolkavgift ska tas ut inom ramen för Kriminalvårdens personutredningsverksamhet bör därför belysas ytterligare i den fortsatta beredningen. Om tolkavgift inte ska tas ut behöver verksamheten uttryckligen undantas från regleringen, eftersom myndighetens skyldighet att använda tolk i personutredningar följer av 13 § förvaltningslagen (2017:900). Även frågan om tolkavgift ska tas ut vid avgivande av nöjdförklaring, som har en koppling till brottmålsprocessen och är av särskilt ingripande natur för enskilda, bör belysas ytterligare.

Konsekvenser för enskildas ekonomiska ställning och Kriminalvårdens uppdrag

När enskilda blir aktuella för Kriminalvårdens verksamhet har många ofta redan en ansträngd ekonomisk situation. Det finns ingen möjlighet för intagna i anstalt och häkte att föra in privata medel och ersättningen som intagna i anstalt erhåller för utförd sysselsättning är begränsad. Det finns således en risk att intagna kommer att ha svårt att bekosta tolkavgifter. Kriminalvården ser därför en risk att intagna antingen skuldsätter sig eller avstår från att t.ex. ansöka om olika tillstånd, vilket i båda fallen i sin tur kan motverka individernas anpassning i samhället.

Även i övrigt ser Kriminalvården en risk att intagna – i syfte att undvika tolkavgifter – kan komma att avstå från att ansöka om olika åtgärder som syftar till att underlätta anpassningen i samhället, såsom permission eller omplacering till en anstalt med lägre säkerhetsklass. Samtidigt är möjligheten för intagna att använda anhöriga som tolkar av naturliga skäl begränsad. Detta kan i sin tur försvåra bl.a. Kriminalvårdens uppgift att arbeta för att förebygga återfall i brott. Det noteras i betänkandet att intressen såsom att inte förvärpa enskildas ekonomiska utsatthet och att inte motverka myndigheters mål och uppdrag har beaktats som skäl för att låta socialtjänstens verksamhet undantas från regleringen. Det bör därför övervägas att även av dessa skäl låta Kriminalvårdens ärenden undantas från förslaget.

Vidare gör i viss mån även skälen som i betänkandet bedöms utgöra hinder mot tolkavgift i domstolarnas rättskipande verksamhet sig gällande inom Kriminalvårdens verksamhet. Enskilda som kommer till Sverige kan generellt sett inte anses ha en förväntan om att i framtiden behöva delta i ett ärende hos Kriminalvården. Det är därför tveksamt om en tolkavgift i myndighetens ärenden stärker incitamenten för enskilda att lära sig svenska.

Övriga synpunkter

Det föreslås att tolkavgift ska tas ut en gång per ärende. Om en enskild däremot har flera separata ärenden parallellt inom samma myndighet eller flera återkommande ärenden hos samma myndighet kan individen komma att få betala flera tolkavgifter. Det bör förtydligas om en eller flera tolkavgifter ska tas ut t.ex. om det vid ett tolkat samtal i ett visst ärende framkommer information som även har bäring på myndighetens prövning i ett annat ärende.

I betänkandet bedöms att förslaget sannolikt kommer att innebära fler överklaganden av myndigheternas beslut om att använda tolk. Det väcker frågan om sådana beslut gäller omedelbart och hur myndigheter ska fortskrida i ett visst ärende om ett beslut om att använda tolk har överklagats. Sådana processuella frågor bör också belysas ytterligare i den fortsatta beredningen.

Det bör avslutningsvis framhållas att Kriminalvården varje dag hanterar ett mycket stort antal förvaltningsärenden. Med hänsyn till utvecklingen under senare år och myndighetens kraftiga expansion har antalet ärenden kontinuerligt ökat. Det är också sannolikt att den utvecklingen kommer att fortsätta under överskådlig tid. Även om inte alla ärenden skulle omfattas av det nu aktuella förslaget kommer införandet av en tolkavgift högst troligt att medföra betydande administration för myndigheten. Det kan i sin tur antas medföra ett behov av ytterligare ekonomiska resurser och personalresurser.

Detta yttrande har fattats av rättschefen Anneli Skoglund efter föredragning av verksjuristen Alexander Trennemark. Enhetscheferna Lisa Gezelius och Henrik Holmström, ställföreträdande enhetschefen Miriam Gewarges samt ställföreträdande sektionschefen Jenny Nyman har varit med vid den slutliga handläggningen av ärendet.

Anneli Skoglund